

Oslo, 27.04.2022

Til Energi- og miljøkomiteen

Høringsnotat – Meld. St. 36 (2020-2021) Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norsk energiresurser, og tilleggs melding Meld. St.11 (2021-2022)

Norsk Friluftsliv representerer de 18 største frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge med til sammen rundt 950.000 medlemskap og rundt 5.000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten og det enkle og naturvennlige friluftslivets vilkår i Norge. Utgangspunktet for vårt engasjement i energidebatten og inn mot disse to stortingsmeldingene, er erkjennelsen av naturen som en helt grunnleggende forutsetning for vår eksistens og bærekraftig utvikling. Intakt natur, viktige friluftslivsområder og store sammenhengende naturområder er også grunnlaget for veldig mye av vår aktivitet - og det er en arena for unike naturopplevelser for veldig mange.

Behov for å se klimakrisen og naturkrisen i sammenheng

Den fremlagte energimeldingen og tilleggs meldingene løfter frem mange sentrale temaer for fremtidens energi- og klimaarbeid, men vi etterspør en langt sterkere kobling, der energiproduksjon sees i sammenheng med de eksistensielle menneskeskapte krisene, tap av naturmangfold og klimaendringer. I stortingsmeldingene legger regjeringen opp til verdiskaping, nye næringer og arbeidsplasser med utgangspunkt i de høyeste estimatene for elektrifisering og forbruk til grunn, uten at man redegjør for hvilke miljøkonsekvenser dette har. Den langsiktige verdiskapningen fra norske energiresurser regjeringen ser for seg, forutsetter dermed langt på vei en frikobling fra materialforbruk og konsekvenser for naturen, noe som rett og slett ikke forenlig med bærekraftig utvikling, spesielt ettersom vi allerede i dag forbruker langt mer av jordas ressurser enn den tåler.

Faktumet er at den «utnyttelsen» av norske energiresurser energimeldingen skisserer, fort kan bli ulønnsomme dersom produksjonen går på bekostning av naturmangfoldet. *World Economic Forum* (WEF) trekker frem ekstremvær, manglende klimainnsats, naturkatastrofer, tap av naturmangfold og menneskeskapte miljøkatastrofer som de fem største truslene mot verdensøkonomien¹, og at over halve verdensøkonomien er moderat eller svært avhengig av naturen og de godene vi får fra den². Det internasjonale naturpanelet (IPBES) har estimert at tap av naturmangfold og økosystemtjenester koster verden mer enn 10% av den globale BNP hvert år³.

Behovet for å styrke ivaretagelse av natur

For at naturverdier skal tillegges den riktige verdien, er det behov bedre oversikt og kunnskap om naturverdier på alle beslutningsnivåer. Det er særlig behov for å gå bort fra dagens system, hvor utbygger står bak bestillingen av konsekvensutredninger, til en uavhengig utredningsinstans, slik at det uheldige båndet mellom utbygger og utreder brytes.

Behovet for en tydelig satsing på spare- og energieffektivisering

Norsk Friluftsliv mener det er avgjørende å utnytte energien vi allerede produserer på en mer effektiv måte, før vi vurderer nye arealkrevende energiutbygginger. Til sammenligning med ny fornybar energiproduksjon, som f.eks. vindkraft på land, innebærer spare- og energieffektiviseringstiltak få ulemper og er tilnærmet det ultimate kinderegget. Det krever ingen ny infrastruktur i form av store oppstillingsplasser og brede anleggsveier, og sparer dermed miljøet for klimagassutslipp og naturinngrep. Dette gjør spare- og energieffektiviseringstiltak mindre kontroversielt og konfliktfylte. I tillegg gir tiltak som installering av varmepumpe, varmegjenvinning, etterisolering og bytte til energispareglass, positive økonomiske ringvirkninger for de som eier og bruker bygget i form av lavere strømregninger, men også bedre innemiljø.

¹ [World Economic Forum \(2020\). The global risks report 2020](#)

² [World Economic Forum \(2020\). Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy.](#)

³ <https://www.ipbes.net/news/media-release-worsening-worldwide-land-degradation-now-%E2%80%98critical%E2%80%99-undermining-well-being-32>

Vannkraft

Kampen om å ta vare på vassdragsnaturen har preget norsk miljøvernshistorie gjennom hundre år. Norsk Friluftsliv forutsetter at stortingsmeldingen slår fast at verneplanene for vassdrag står fast, og at det ikke er aktuelt å bygge ut disse til energiformål. Norsk Friluftsliv er betenkelig over den økte satsingen på småkraftverk som energimeldingen tar til orde for, særlig tatt i betraktning hvor mange av vassdragene som allerede er bygd ut. Stortingsmeldingen bør i stedet sette fokus på miljødesign som kan gi bedre miljøforhold og økt kraftproduksjon ved eksisterende vannkraftanlegg⁴.

Vindkraft på land og havvind

Når det gjelder vindkraft på land, mener Norsk Friluftsliv det er viktig å gi naturen et bedre rettsvern og sette klare grener for hva som er akseptable naturinngrep. Det er også viktig at miljøforvaltningen får en tydelig rolle i konsesjonsbehandlingen. I tillegg er det viktig å styrke kommunen og sivilsamfunnets påvirkningsmulighet og tillit til sluttresultatet ved at detaljene og konsekvensene av utbyggingsprosjektene bli kjent tidlig i prosessen».

All utbygging til havs må foregå på naturens premisser. Vi vet svært lite om effektene av havvindutbygging og drift på marin natur. Vi kan ikke se hvordan energimeldingen har tenkt å tette disse kunnskapshullene. Det er avgjørende at tydelige rammer og vilkår ligger til grunn, slik at det blir tatt gode hensyn til natur og miljø i forbindelse med utbygging og drift. Blant annet må naturmangfoldlovens generelle bestemmelser gjøres gjeldende i alle norske havområder, inkludert Norges økonomiske sone, og legges til grunn for utredningskrav, søknader og konsesjoner. Kravene vi har stilt til vindkraft på land bør også gjelde vindkraft til havs, så langt det er relevant.

Forslag til merknader:

- Stortinget ber regjeringen påse at fremtidens energiproduksjon ikke bare skal vurderes ut fra bedriftsøkonomisk lønnsomhet, arbeidsplasser, markedsinteresser og en isolert klimagevinst, men må bygge på den reelle betydningen og verdien av grunnleggende økosystemtjenester, et rikt naturmangfold og store sammenhengende landarealer har for samfunnet totalt sett.
- Stortinget ber regjeringen utarbeide strategier for hvordan de skal realisere de mest miljøvennlige tiltakene for ny fornybar energiproduksjon, som er positivt både for, klimaet og naturmangfoldet.
- Stortinget ber regjeringen utrede hvordan det rettslige grunnlaget for bevaring av natur kan styrkes, og komme tilbake til Stortinget med et forslag til nødvendige lovendringer.
- Stortinget ber regjeringen styrke miljøforvaltningens rolle i forbindelse med utredning og kvalitetssikring av det miljøfaglige arbeidet i alle konsesjonssaker.
- Stortinget ber regjeringen utarbeider treffsikre incentiver og virkemidler som realiserer det betydelige potensialet som ligger i spare- og energieffektiviseringstiltak, blant annet innen eksisterende bygningsmasse, ENØK-tiltak i husholdninger, overskuddsvarme fra industrien og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg.
- Stortinget ber regjeringen sette i gang nødvendige tiltak for å utnytte potensialet som miljødesign i eksisterende vannkraftanlegg har, både for miljøforandringer og økt energiproduksjon, framfor utbygging i nye vassdrag, herunder småkraft.
- Stortinget ber regjeringen gi miljøforvaltningen en tydelig rolle i konsesjonsprosessen for vindkraft på land i forbindelse med utforming og godkjenning av KU, samt konsesjonsbehandlingen av naturinngrepet.
- Stortinget ber regjeringen sikre tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om effekten av utbygging og drift av havvinnanlegg på naturgrunnlaget, for det gis tillatelse til utbygging i særskilte områder.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
generalsekretær

Peter Øygard Oma
friluftsfaglig rådgiver

⁴ [Miljødesign ved opprusting av eksisterende vannkraft](#)